

دو فصلنامه بین المللی تحقیقات حقوق قضایی

License Number: 86227 Article Number: YQ220200 ISSN-P: 2717-1132

بررسی جرم تهدید در فضای مجازی در قوانین ایران با رویکرد بر مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح

(تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۰۲/۱۲)

رحمان هدایتی چنانی

نویسنده، مؤلف و پژوهشگر در زمینه حقوق

فارغ التحصیل از دانشگاه های آزاد اسلامی واحد لاهیجان پیام نور و دانشگاه امام علی (ع) تهران

چکیده

با ظهور اینترنت، از اندازه دنیا عملاً کاسته شده و زمین شکل یک دهکده جهانی به خود گرفته است. تهدید در نقطه مقابل امنیت قرار داشته و زمانی امنیت وجود دارد که تهدید نباشد. انواع تهدیدات شامل تهدیدات داخلی و تهدیدات خارجی می باشد. تهدید مجازی پدیده ای جدید است که در دهه های اخیر، همزمان با تحول فن آوری اطلاعات و گسترش ارتباطات جهانی از طریق شبکه وسیع اینترنت در سراسر جهان ظهور پیدا کرده است. به گونه ای که در دنیای امروز چالش تهدیدهای مجازی هم مهم و هم پیچیده به نظر می رسد. فضای مجازی و فضای سایبری دو مفهومی است که اغلب به اشتباه به جای یکدیگر بکار می روند. در صورتی که فضای مجازی نمی تواند جایگزینی برای فضای سایبری باشد. مع الوصف لزوم فن آوری اطلاعات و فضای سایبری یکی از موضوعاتی است که از ۱۰ سال گذشته تا به امروز با شیب تندی رو به افزایش بوده و به آرامی در حال در بر گرفتن کل فضای کارکردهای کشور است. لذا این مقاله با بهره گیری از روش تحلیلی-توصیفی، جرم تهدید در فضای مجازی در قوانین ایران با رویکرد بر مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح را مورد بررسی قرار داده و حصول نتیجه آن این بوده که شناخت محتوای مجرمانه در فضای مجازی، می تواند موجب کاهش بروز تخلفات و جرایم در حوزه نیروهای مسلح گردیده و نظر به اینکه سایبر، تقریباً کل فضا و حوزه زندگی بشر را در بر گرفته و به همین دلیل لازم است که مباحث مربوط به آن را عموم جامعه، بالاخص کارکنان نیروهای مسلح، آموزش دیده، که متعاقباً این امر موجب کاهش حجم پرونده های قضایی در قوه قضاییه می گردد.

واژگان کلیدی: تهدید، مجازی، سایبر، نیروهای مسلح

مقدمه

امروزه فضای مجازی به لحاظ حجم حوزه نفوذ و میزان تاثیرگذاری در خانواده، جوامع بشری و سازمان ها رو به افزایش است و دارای ویژگیهایی نظیر فرامکانی و فرا زمانی، کم هزینه بودن ؛ تأثیر بالا، سهولت انجام، جذابیت و تنوع، تعاملی بودن، آزادی اطلاعات و ارتباطات و.. بوده که این ویژگیها می توانند علاوه بر خدمات و دستاوردهای فوق العاده مهم آن، به تشدید مخاطرات، تهدید ها و پیامدها بیفزاید. پیدایش اینترنت به دهه ۱۹۶۰ بر می گردد. وقتی که دولت آمریکا بر اساس طرحی به نام آرپا ((مخفف آژانس تحقیق پروژه های پیشرفته)) که در آن تاریخ برای کارکردهای دفاعی ساخته شده بود، این طرح را اجرا کرد. طرح این بود که کامپیوترهای شهرهای مختلف که اطلاعات خاصی را در خود ذخیره داشتند، بتوانند در صورت نیاز با هم ارتباط برقرار نموده و اطلاعات را به یکدیگر انتقال دهند و یا اطلاعات را به اشتراک بگذارند.

در سال ۱۳۷۲ ایران به شبکه اینترنت ملحق شد. اولین کامپیوتری که در ایران به اینترنت متصل شد، مرکز تحقیقات فیزیک نظری ایران بود که در حال حاضر نیز این مرکز یکی از مرکزهای خدمات اینترنت در ایران است. از محاسن اینترنت : ارتباط سریع تر، منابع اطلاعاتی فراوان، آموزش خستگی ناپذیر، سرگرمی برای همه، شبکه های اجتماعی و اتصال به این شبکه ها، خدمات آنلاین و تجارت الکترونیک است. و از معایب اینترنت: سرقت اطلاعات شخصی، ارسال هرز نامه ها، تهدیدات ناشی از بد افزارها، پورنوگرافی و محتوای نامناسب گروه های سنی، بروز مسائل جسمی و روحی می باشد.

مصادیق محتوای مجرمانه در فضای مجازی بر اساس قوانین و مقررات کشور ایران شامل: محتوا علیه عفت و اخلاق عمومی، محتوا علیه مقدسات اسلامی، و محتوا علیه امنیت و آسایش عمومی، محتوا علیه مقامات و نهادهای دولتی و عمومی، محتوایی که برای ارتکاب جرائم رایانه ای بکار می رود(محتوا مربوط به جرایم رایانه ای)، محتوایی که تحریک، ترغیب، یا دعوت به ارتکاب جرم می کند (محتوا مرتبط با سایر جرایم)، محتوای مربوط به امور سمعی و بصری و مالکیت معنوی، محتوای مجرمانه مرتبط با انتخابات مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان رهبری، می باشد. لازم به ذکر است مواد مرتبط با مصادیق محتوای مجرمانه در فضای مجازی در قوانین ایران می توان کنکاش نمود.

فضای مجازی و فضای سایبری دو مفهومی است که اغلب به اشتباه به جای یکدیگر بکار می روند. در صورتی که فضای مجازی نمی تواند جایگزینی برای فضای سایبری باشد. مع الوصف لزوم فن آوری اطلاعات و فضای سایبری یکی از موضوعاتی است که از ۱۰ سال گذشته تا به امروز با شیب تندی رو به افزایش بوده و به آرامی در حال در بر گرفتن کل فضای کارکردهای کشور است.

لذا این مقاله با بهره گیری از روش تحلیلی-توصیفی، جرم تهدید در فضای مجازی در قوانین ایران با رویکرد بر مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح را مورد بررسی قرار داده و حصول نتیجه آن این بوده که شناخت محتوای مجرمانه در فضای مجازی، می تواند موجب کاهش بروز تخلفات و جرایم در حوزه نیروهای مسلح گردیده و نظر به اینکه سایبر، تقریباً کل فضا و حوزه زندگی بشر را در بر گرفته و به همین دلیل لازم است که مباحث مربوط به آن را عموم جامعه، بالاخص کارکنان نیروهای مسلح آموزش دیده که متعاقباً این امر موجب کاهش حجم پرونده های قضایی در قوه قضاییه می گردد.

بخش اول: پیشینه تحقیق

- حقیقی، لیلا، (۱۳۹۵) مروری بر جرایم سایبری (با تأکید بر قوانین مجازات رایانه ای)، دومین کنفرانس ملی راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران، در خصوص مفهوم واژه جرایم رایانه ای، جرایم اینترنتی و جرایم سایبری و چگونگی به وجود آمدن این جرایم و تعاریف مباحث رایانه و اینترنت توضیحات مبسوطی ارائه نموده، لکن در خصوص مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح به موردی اشاره ننموده است.
- در مورد پیشینه تحقیق هم باید گفت اگرچه در مورد فضای مجازی و مباحث سایبری توضیحات و مقررات مبسوطی در قوانین و مقررات ایران وجود دارد و مقالات و کتابهای متعددی در حوزه فضای مجازی و سایبر نگاشته شده که ذکر آن در این مقال نمی گنجد، لکن هیچ کار علمی مختص مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح در قالب کتاب، مقاله، یا رساله، در دسترس نیست. از این رو، دستاوردهای مقاله پیش رو می تواند به شناسایی دقیق و جرم

انگاری در این زمینه و بیان کاستی های متون مربوطه در قانون مجازات جرایم

نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ بیانجامد

بخش دوم: اهداف و سوالات تحقیق

- اهداف علمی: تبیین خلا مصادیق جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ جهت جرم انگاری موارد جدید محتوای مجرمانه و بیان تخلفات در این حوزه در کتاب آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح جهت جلوگیری از تفسیر قوانین و یا صدور آراء متهاافت در محاکم نظامی.

- اهداف کاربردی: آموزش لازم جهت عموم جامعه، بالاخص کارکنان نیروهای مسلح، که متعاقباً این امر موجب کاهش آسیب های محیطی و اجتماعی و ایضاً کاهش حجم پرونده های قضایی در قوه قضاییه می گردد. و در باب ضرورت های خاص انجام تحقیق هم باید گفت: عدم بروز جرایم نظامی و پیشگیری از آن و پیشنهاد راهکارهای لازم در این مقوله خود گویای ضرورت انجام این تحقیق است.

بند اول: سوالات تحقیق

- سوالات اصلی:

۱. تهدید در فضای مجازی چگونه محقق می شود؟

۲. آیا هر تهدیدی جرم و مستوجب مجازات است؟

بند دوم: سوالات فرعی تحقیق

۳. ادله اثبات دعوی در جرم تهدید در فضای مجازی چیست؟

۴- عناصر قانونی جرم تهدید در فضای مجازی کدامند؟

۵. روند رسیدگی به جرم تهدید در فضای مجازی چگونه است؟

بند سوم: فرضیه های تحقیق

- فرضیه اصلی: ۱. تهدید، با وادار کردن یک شخص به ارتکاب جرم یا گرفتن مال متعلق به او، به طوری که ترس از عاقبت انجام دادن یا انجام ندادن کار مورد نظر، شخص را مطیع تهدید کننده کرده باشد، محقق می شود.

۲. هر تهدیدی عمل مجرمانه نبوده و به نظر می رسد که عرف و اوضاع و احوال نیز در

قضاوت امر مؤثر است.

فرضیات فرعی : ۳. قانون، ادله الکترونیک را در خصوص جرم تهدید در فضای مجازی به رسمیت شناخته است و این ادله باید به روش های قانونی صورت پذیرد. اطلاعاتی که با هک کردن اکانت طرف مقابل یا ایمیل یا کارگذاشتن غیر قانونی دستگاه ضبط صدا در محل اقامت به دست آید به نظر می رسد در دادگاه مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت.

۴. عناصر قانونی جرم تهدید: ماده ۱۵ قانون جرایم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵)، ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵)، ماده ۱۴ اقدامات تأمینی و تربیتی (مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۱۲) و ماده ۳۱ قانون مطبوعات (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ و اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۳۰) می باشد.

۵. جرم تهدید در فضای مجازی همانند دیگر جرایم رایانه ای، در دادرسی جرائم رایانه ای مطرح می گردد و جهت انجام تحقیقات و ارجاع امر به کارشناس، وظیفه محوله به کارشناسان مستقر در ستاد پلیس فتا ارجاع می گردد.

۶- روش تحقیق و نحوه جمع آوری داده ها

بخش سوم: ساختار پژوهش

این مقاله در سه مبحث توسط نگارنده تنظیم گردیده که به ترتیب در مبحث اول به بیان مفاهیم اساسی پژوهش پرداخته و در مبحث دوم به بررسی جرم تهدید در فضای مجازی در قوانین ایران و در مبحث سوم، مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق با توجه به موضوع سعی می شود تا با مطالعه کتب حقوقی و آیین نامه های مصوب نیروهای مسلح مرتبط با موضوع و ملاحظه برخی از منابع خارجی اعم از کتاب و سایتهای اینترنتی تجزیه و تحلیل مطالب آن ها به جمع بندی قابل قبولی برای مباحث مطرح در مقاله دست یابیم و سپس با توجه به اطلاعات جمع آوری شده و مطالعات صورت گرفته، پس از طبقه بندی آن ها، مرحله نگارش را انجام دهیم. روش تحقیق بر مبنای مطالعه کتابخانه ای انجام می پذیرد. در توصیف علمی و عملی و تحلیل محتوا براساس قواعد منطقی به موضوع پژوهش پرداخته تا نتیجتاً به بهترین نظرها رسیده و ابهامات موجود و جایگاه واقعی موضوع را شناخته و ارائه نماییم. همچنین نگارنده درصدد است که طرز ارائه مطالب تحقیق ضمن این که از جنبه های نظری برخوردار باشد، جنبه های عملی و کاربردی نیز داشته باشد. ضمناً بهره وران کاربردی این پژوهش، دانشجویان

حقوق-اداره کل حقوقی قوه قضائیه- سازمان قضایی نیروهای مسلح (اعم از دادسراها و دادگاه های نظامی و اداره کل حقوقی سازمان قضایی نیروهای مسلح)، و واحدهای بازرسی و قضایی و حفاظت اطلاعات نیروهای مسلح و کارکنان شاغل و وظیفه سازمان های نیروهای مسلح می باشند. لازم به ذکر است جدید بودن موضوع و عدم کارشدن آن بدین صورت، و در مجموع بروز بودن موضوع و جامعیت آن در پرداخت به موضوع پژوهش است که آن را از دیگر موضوعات مشابه متمایز می سازد.

بخش چهارم: مفاهیم اساسی پژوهش

بند اول: تعریف فضای مجازی

- فضای مجازی^۱ از دو مفهوم فضا و مجاز تشکیل شده که در واقع محیط تشکیل شده از شبکه های آنلاین رایانه ای است که به مبادله اطلاعات با یکدیگر می پردازند. این فضا شامل فرهنگی است که میان کاربران ایجاد می شود. (رستمی، محمد علی، ۱۳۸۹)، نقش فضای مجازی و سایبر، انتشارات پرهیب، ص ۹۰)

- فضای مجازی، محیطی الکترونیکی و واقعی است که در آن ارتباطات و تمایلات انسانی، از طریق ابزارهای محابراتی و الکترونیکی به شیوه ای زنده، مستقیم و سریع روی می دهد. (کمال، حامد و محمد کمال (۱۳۹۵)، ناگفته های فضای مجازی، انتشارات سیمای فلق، ص ۲۰)

- فضای مجازی در برابر فضای حقیقی، به فضایی اطلاق می گردد که بر اثر توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهان ایجاد شده و متفاوت از فضای فیزیکی پیش آن است. (فیروز آبادی، سید ابولحسن، ۱۳۹۶)، فضای مجازی اجتماع و فرهنگ، انتشارات علمی و فرهنگی، ص ۱۲)

بند دوم: تعریف فضای سایبر

- فضای سایبر^۱، محیط الکترونیکی است که از طریق آن اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره، پردازش و حذف می شوند. (داود، آذر، و حسین مسلمی (۱۳۹۳) شناخت تهدیدات فضای سایبر و پدافند آن، انتشارات دافوس آجا، ص ۱۰)

بند سوم: تفاوت فضای مجازی و فضای سایبری

فضای مجازی و فضای سایبری دو مفهومی است که اغلب به اشتباه جای همدیگر استفاده می شود در صورتی که فضای مجازی نمی تواند جایگزین فضای سایبری باشد.

تفاوت اصلی فضای مجازی و فضای سایبری را باید در عاملی به نام کاربران جست. سایبر به نوعی ابزار و ادواتی از سنخ فناوری اطلاعات و ارتباطات است که انسان ها برای تعاملات اجتماعی خود به کار می بندند و در اثر این ارتباطات، نظام های اجتماعی شکل می گیرد و سرجمع این نظام ها را فضای مجازی می نامند. که این فضای مجازی در حکم فضای واقعی است. اصطلاح فضای سایبری، برای ارجاع به امور فنی داده ها و اطلاعات است. فضای سایبر که امروز استعاره ای از اینترنت است در فضای واقعی رقم می خورد و این بازنمایی رخدادهای حقیقی است که در فضای مجازی اتفاق می افتد.

بند چهارم: تفاوت فضای مجازی و فضای سایبری

۱. هر نوع نقص امنیت در فضای مجازی می تواند بسیار سریع اتفاق افتد. یعنی تا زمانی که شما بخواهید آگاه شوید چه اتفاقی برای سرمایه های شما افتاده، ممکن است برای جلوگیری از وارد آمدن خسارت بسیار دیر شده باشد.

۲. لازم نیست شما در یک محل به صورت فیزیکی حضور داشته باشید تا بتوانید امنیت فضای مجازی را خدشه دار کنید، این بدان معناست که مثلاً یک نفر در اروپا می تواند امنیت رایانه های یک هدف در هند را همانند کسی که در هند تنها به اندازه عرض یک خیابان با آن فاصله دارد خدشه دار کند.

۳. فضای مجازی محیطی قدرتمند اما پیچیده را به وجود آورده که در آن نقش تأمین امنیت بر عهده چند بازیگر است. برای مثال، اگر شما یکی از کاربران ((ارائه دهنده خدمات اینترنتی))^۲ باشید، راه های مختلفی برای حفاظت از خود و رایانه شخصی تان پیش رو دارید، هر چند نمی توانید سیاستهای امنیتی ISP مورد استفاده خود یا نحوه پیاده سازی آن را کنترل کنید.

بند پنجم: تعریف جرم در قانون

هر رفتاری، اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می شود. (ماده ۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۱)

بند ششم: تعریف تخلفات انضباطی در نیروهای مسلح

انجام هر فعل یا ترک فعلی که بر خلاف مقررات و دستورات و نظم و ترتیب و شئون نیروهای مسلح باشد، تخلف نامیده شده و تخلفاتی که تنبیه آن در اختیار فرماندهان، رؤسا

و مدیران گذاشته شده است، تخلفات انضباطی نامیده می شود. (مستند به ماده ۱۱۰ آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح ابلاغی ۱۳۶۹/۱۰/۲۶) شایان ذکر است تخلفات حوزه فضای مجازی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، در ذیل تخلفات و شکستهای فوایی تعریف گردیده است و فرآیند رسیدگی به تخلفات توسط هیئتی، تحت عنوان هیئت رسیدگی به تخلفات در سازمان های نیروهای مسلح صورت می پذیرد.

بند هفتم: مفهوم تهدید

تهدید^۱ در فرهنگ لغت دهخدا به معنای بیم کردن، ترسانیدن آمده است. در لغت نامه وبستر^۲، برای تهدید دو تعریف ارائه شده است: الف) تهدید بیان و ابراز قصد آسیب رساندن، نابودی یا تنبیه دیگران از روی انتقام یا ارباب است. ب) تهدید نشان دادن آسیب و شرارت قریب الوقوع مانند جنگ می باشد. در توصیف این واژه باید از تعاریف عمومی خارج و به توصیف خاص دست یابیم. تهدید به مجموعه اقداماتی که اهداف و ارزش های حیاطی یک کشور را با هدف تغییرات اساسی مورد هجوم قرار دهد اطلاق می شود و غالباً هم ریشه خارجی دارد. تهدید نقطه مقابل امنیت است و زمانی امنیت وجود دارد که تهدید نباشد و بالعکس. از حیث واژه شناسی، یک واژه خاص برای تهدید بکار برده نمی شود و تهدید یک امر اعتباری است و یک معنای واحد و مستقل ندارد.

بند هشتم: تهدیدات مجازی

در همایش که در ۲ مارس ۲۰۱۰ از سوی موسسه بین المللی CACI و موسسه مطالعات نیروی دریایی ایالات متحده با عنوان ((تهدید های مجازی و امنیت ملی و مقابله با چالش های پیش روی زنجیره عرضه جهانی)) برگزار شد، تهدید های مجازی به صورت وقایعی که بصورت طبیعی و یا توسط انسان (به صورت عمدی یا غیر عمدی) برفضای مجازی تأثیر گذار باشد یا حوادثی که از طریق فضای مجازی عمل کند یا به نحوی به آن مرتبط باشد تعریف شده است.

بخش پنجم: بررسی جرم تهدید در فضای مجازی در قوانین ایران

بند اول: عنصر قانونی جرم تهدید در فضای مجازی و مجازات آن

عناصر قانونی جرم تهدید: ماده ۱۵ قانون جرایم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵)، ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵)، ماده ۱۴

اقدامات تأمینی و تربیتی (مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۱۲) و ماده ۳۱ قانون مطبوعات (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲) و اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۳۰ می باشد.

بند دوم: ماده ۱۵ قانون جرایم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵)

ماده ۱۵- هرکس از طریق سامانه های رایانه ای یا مخابراتی یا حامل های داده مرتکب اعمال زیر شود، به ترتیب زیر مجازات خواهد شد:

الف (چنانچه به منظور دستیابی افراد به محتویات مستهجن، آنها را تحریک، ترغیب، تهدید یا تطمیع کند یا فریب دهد یا شیوه دستیابی به آنها را تسهیل نموده یا آموزش دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد. ارتکاب این اعمال در خصوص محتویات مبتذل موجب جزای نقدی از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال است.

ب (چنانچه افراد را به ارتکاب جرائم منافی عفت یا استعمال مواد مخدر یا روان گردان یا خودکشی یا انحرافات جنسی یا اعمال خشونت آمیز تحریک یا ترغیب یا تهدید یا دعوت کرده یا فریب دهد یا شیوه ارتکاب یا استعمال آنها را تسهیل کند یا آموزش دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم می شود.

تبصره - مفاد این ماده و ماده (۱۴) شامل آن دسته از محتویاتی نخواهد شد که برای مقاصد علمی یا هر مصلحت عقلایی دیگر تهیه یا تولید یا نگهداری یا ارائه یا توزیع یا انتشار یا معامله می شود.

بند سوم: ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده

مصوب ۱۳۷۵)

ماده ۶۶۹ - هر گاه کسی دیگری را به هر نحو تهدید به قتل یا ضررهای نفسی یا شرفی یا مالی و یا به افشاء سری نسبت به خود یا بستگان او نماید، اعم از اینکه به این واسطه تقاضای وجه یا مال یا تقاضای انجام امر یا ترک فعلی را نموده یا ننموده باشد به مجازات شلاق تا (۷۴) ضربه یا زندان از دوماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

بند چهارم: ماده ۳۱ قانون مطبوعات (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ و اصلاحات و الحاقات

مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۳۰)

ماده ۳۱ - انتشار مطالبی که مشتمل بر تهدید به هتک شرف و یا حیثیت و یا افشای اسرار شخصی باشد ممنوع است و مدیر مسئول به محاکم قضایی معرفی و با وی طبق قانون تعزیرات رفتار خواهد شد.

تبصره - در مواد ۳۰، ۳۱ تا زمانی که پرونده در مرحله تحقیق و رسیدگی است، نشریه مورد شکایت حق ندارد نسبت به مورد رسیدگی مطلبی نشر دهد، در صورت تخلف رئیس دادگاه باید قبل از ختم تحقیقات حکم توقیف نشریه را صادر کند، این توقیف شامل اولین شماره بعد از ابلاغ می‌شود در صورت تکرار تا موقع صدور رأی دادگاه از انتشار نشریه جلوگیری می‌شود. (۱۳۷/۰۱/۳۰)

بند پنجم: ماده ۱۴ اقدامات تأمینی و تربیتی (مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۱۲)

ماده ۱۴ - هر گاه شخصی که دیگری را تهدید به ارتکاب جرمی کرده بیم آن رود که واقعاً مرتکب آن جرم گردد یا هر گاه شخصی که محکوم به مجازات جنایی یا جنحه گردیده صریحاً نظرش را بر تکرار جرم اظهار نماید. دادگاه بنا بر تقاضای شخص تهدید شده یا متضرر از جرم می‌تواند از او بخواهد تعهد کند مرتکب جرم نگردد و وجه‌الضمان متناسب برای این امر بدهد. هر گاه مشارالیه از این تعهد خودداری کرد و وجه‌الضمان مقرر را نسیپارد دادگاه می‌تواند دستور توقیف موقت او را صادر نماید و مدت این توقیف بیش از دو ماه نخواهد بود - اگر متعهد ظرف دو سال از تاریخی که وجه‌الضمان سپرده مرتکب جرم گردید وجه‌الضمان به نفع دولت ضبط می‌شود و الا به او یا قائم‌مقام قانونی او مسترد خواهد گشت.

بند ششم: ادله اثبات دعوی در جرم تهدید در فضای مجازی

برخلاف تصور اکثر مردم که متن های گفتگو در شبکه های اجتماعی از طریق ایمیل و غیره، صداهای ضبط شده و فیلم را جزء دلایل قابل استناد به شمار نمی آورند، قانون، ادله الکترونیک را به رسمیت شناخته است. تمام این محتواها در دادگاه به عنوان دلیل پذیرفته خواهد شد. بنابراین همین که کسی، دیگری را به افشای اطلاعات خصوصی شامل عکس ها، متن چت ها، صدا یا فیلم و... تهدید کرده باشد، ارتکاب جرم تهدید از سوی او قطعی و قابل شکایت و پیگیری است. نکته بسیار مهم آنکه، به دست آوردن دلیل باید به روش های

قانونی صورت پذیرد وگرنه ممکن است دادگاه آن دلایل را نپذیرد. بنا بر این اطلاعاتی که با هک کردن اکانت طرف مقابل یا ایمیل یا از کار گذاشتن غیر قانونی دستگاه ضبط صدا در محل اقامت به دست آید در دادگاه مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت.

بند هفتم: موارد مجرمانه بودن تهدید در فضای مجازی

هر تهدیدی عمل مجرمانه نیست. چنانچه شخصی، دیگری را تهدید کند که اگر به مزاحمت های خود ادامه دهد از وی شکایت خواهد کرد، چنین امری تهدید کیفری و مستوجب مجازات نیست. البته عرف و اوضاع و احوال نیز در قضاوت امر، کاملاً مؤثرند، اما در موارد تردید و ابهام نمی توان کسی را به جرم تهدید مجازات کرد و حکم به محکومیت وی داد. جرم تهدید در فضای مجازی همانند دیگر جرایم رایانه ای، در دادسرای جرائم رایانه ای مطرح می گردد و جهت انجام تحقیقات و ارجاع امر به کارشناس، وظیفه محوله به کارشناسان مستقر در ستاد پلیس فتا ارجاع می گردد.

بخش ششم: مصادیق تخلفات و جرایم سایبری در حوزه نیروهای مسلح

- افشای هویت نظامی خود و همکاران و فرماندهان (درج عکس، مطالب و افشای هویت نظامی در پروفایل صفحات ایجاد شده)
- انتشار سوابق فعالیت های نظامی خود و همکاران و فرماندهان، افشای اخبار پادگانی، درون سازمانی، منازل سازمانی، اماکن و تأسیسات مهم و حوادث رخ داده در سطح ن. م.
- افشای اطلاعات نظامی (آمار و ارقام نیروی انسانی، تجهیزات، امان و تأسیسات)، ثبت اطلاعات مربوط به اماکن و موقعیت های نظامی در فضای مجازی (گوگلارث، گوگل مپ، و غیره...)

- انعکاس نارضایتی از فرماندهان و راه اندازی تبلیغ و مشارکت در کمپین های اعتراضی. انتشار غیر مجاز مصوبات و جلسات سازمانی- انتشار محتوای رسانه ای تضعیف کننده اقتدار نیروهای مسلح و تشویش اذهان عمومی. انتشار مطالب تفرقه افکنانه (ایجاد شکاف بین نیروهای مسلح با اشاعه موضوعات مورد اختلاف)-. شایعه پراکنی و نشر اکاذیب در خصوص تغییر فرماندهان، برنامه های فرماندهان- انجام نظر سنجی در حوزه نیروهای مسلح- سیاه نمایی اوضاع و انتشار مسائل قومی و نژادی مضر- توهین به دین مبین اسلام و مقدسات آن با محتوای الحادی و مخالف موازین اسلامی- پسند صفحات و عضویت در

کانال ها و گروه های مربوط به حوزه فرقه ها و ادیان نوظهور و احزاب سیاسی - تبلیغ انتخاباتی در ایام انتخابات - تبلیغ به نفع گروه ها و فرقه و ادیان ضاله و احزاب سیاسی آسیب رسان و اپوزیسیون - تبلیغ و آموزش تجهیزات و وسایل ممنوعه و غیر مجاز - تشویق، تحریک و تسهیل ارتکاب جرایم دارای جنبه عمومی از جمله مواد مخدر، مشروبات، کلاه برداری - فعالیتهای تجاری و اقتصادی مجرمانه مانند شرکت های هرمی، ایجاد مرکز قمار و... - انتشار تصاویر و محتوای غیر اخلاقی در فضای مجازی - انتشار فیلتر شکن و آموزش های روش عبور از فیلترینگ - ارتباط با عناصر بیگانه در فضای مجازی (پسند دوست، ثبت نظرات و...) - باز نشر مطالب از صفحات، کانال ها و گروه های اعتراضی و معاند و همچنین مطالب توهین آمیز - انتشار و باز نشر نامه ها و مکاتبات سازمانی در فضای مجازی - انتشار نامه های سرگشاده به مقامات و فرماندهان در فضای مجازی - انتشار لینک و عضو نمودن کارکنان نظامی در کانال ها و گروه های اعتراضی، معاند - انتشار اخبار و اطلاعات مربوط به رزمایش ها، انعکاس نقاط ضعف و قوت و مشکلات مربوط به توان رزمی نیروهای مسلح - گرداندگی صفحات، کانال ها و گروه های مرتبط به حوزه ن.م - اهانت و تمسخر به ارزش های ملی و مذهبی - انتشار مباحث دارای طبقه بندی در فضای سایبر - انتشار تخصص های نظامی در فضای سایبر - افشای هویت متخصصین، دانشمندان و افراد توانمند و مستعد نیروهای مسلح در فضای مجازی - انتشار تصویر مربوط به اماکن نظامی در فضای سایبر - انتشار اطلاعات مربوط به حفاظت پیرامونی، نگهبانی اماکن ن.م در فضای مجازی - انتشار درخواست انتقالی در فضایی مجازی - انتشار آگهی و مشارکت در فعالیتهای مربوط به ارائه معافیت خدمت، کارت پایان خدمت جعلی و انتقال از محل خدمت، کسر خدمت و پروژه های کسر خدمت در فضای مجازی - انتشار گواهینامه دوره های نظامی، لوح ها و مدال ها و افتخات نظامی در فضای مجازی - ایجاد صفحات و گروه ها با عنوان سازمانی در فضای مجازی.

بند اول: مواد مرتبط با مصادیق محتوای مجرمانه در فضای مجازی وفق قانون

مجازات اسلامی مصوب (۱۳۹۲) و تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده (مصوب ۱۳۷۵)

ماده ۱۲۶ قانون مجازات اسلامی در خصوص معاونت در جرم - ماده ۴۹۸ قانون مجازات اسلامی در خصوص تشکیل دسته یا گروه در داخل یا خارج از کشور - ماده ۵۰۰ قانون

مجازات اسلامی در خصوص تبلیغ بر علیه نظام-ماده ۵۰۴- ماده ۵۱۱- ماده ۵۱۲- ماده ۵۱۳ در خصوص توهین به مقدسات-ماده ۵۱۴- ماده ۶۰۹- ماده ۶۱۸-ماده ۶۳۹- ماده ۶۹۷- ماده ۶۹۸ در خصوص تشویش اذهان عمومی- ماده ۷۰۰ تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده در خصوص هجو- ماده ۷۰۵ تعزیرات در خصوص قمار بازی- ماده ۷۰۸ تعزیرات در خصوص دایر نمودن قمار خانه- ماده ۷۱۰- ماده ۷۲۹ دسترسی غیر مجاز به داده ها و سامانه های رایانه ای- ماده ۷۳۰- ماده ۷۳۱- در خصوص دسترسی به داده های سری- ماده ۷۳۴ مبحث جرایم رایانه ای- ماده ۷۳۸ جرایم رایانه ای- ماده ۷۳۹- مبحث جرایم رایانه ای- ماده ۷۴۱ مبحث جرایم رایانه ای.

نتیجه گیری

۱. تهدید، با وادارکردن یک شخص به ارتکاب جرم یا گرفتن مال متعلق به او، به طوری که ترس از عاقبت انجام دادن یا انجام ندادن کار مورد نظر، شخص را مطیع تهدید کننده کرده باشد، محقق می شود.
۲. هر تهدیدی عمل مجرمانه نبوده و به نظر می رسد که عرف و اوضاع و احوال نیز در قضاوت امر مؤثر است.
۳. قانون، ادله الکترونیک را در خصوص جرم تهدید در فضای مجازی به رسمیت شناخته است و این ادله باید به روش های قانونی صورت پذیرد. اطلاعاتی که با هک کردن اکانت طرف مقابل یا ایمیل یا کار گذاشتن غیر قانونی دستگاه ضبط صدا در محل اقامت به دست آید به نظر می رسد در دادگاه مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت.
۴. عناصر قانونی جرم تهدید: ماده ۱۵ قانون جرایم رایانه ای (مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵)، ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵)، ماده ۱۴ اقدامات تأمینی و تربیتی (مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۱۲) و ماده ۳۱ قانون مطبوعات (مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ و اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۳۰) می باشد.
۵. جرم تهدید در فضای مجازی همانند دیگر جرایم رایانه ای، در دادسرای جرائم رایانه ای مطرح می گردد و جهت انجام تحقیقات و ارجاع امر به کارشناس، وظیفه محوله به کارشناسان مستقر در ستاد پلیس فتا ارجاع می گردد.

پیشنهادها

شناخت محتوای مجرمانه در فضای مجازی، می تواند موجب کاهش بروز تخلفات و جرایم در حوزه نیروهای مسلح گردیده و نظر به اینکه سایبر، تقریباً کل فضا و حوزه زندگی بشر را در بر گرفته و به همین دلیل لازم است که مباحث مربوط به آن را عموم جامعه، بالاخص کارکنان نیروهای مسلح، آموزش دیده، که متعاقباً این امر موجب کاهش حجم پرونده های قضایی در قوه قضاییه می گردد. لذا برگزاری کلاسهای آگاه سازی مستمر و مداوم در نیروهای مسلح و دعوت از قضات مجرب سازمان قضایی نیروهای مسلح و ایضاً قضات محاکم عمومی در پیشگیری از ارتکاب جرایم فضای مجازی توسط کارکنان نیروهای مسلح مؤثر می باشد.

منابع و مأخذ

الف) کتب

- ۱- بیگ زاده، دکتر صفر(۱۳۹۶)، مجموعه قوانین صبا، انتشارات کلک صبا، تهران، چاپ سی و چهارم.
- ۲- جلالی فراهانی، امیرحسین،(۱۳۸۹)کنوانسیون جرایم سایبر و پروتکل الحاقی آن،انتشارات خردسندیتهران، چاپ اول.
- ۳- خالقی، دکترعلی(۱۳۹۵)، نکته ها در آیین دادرسی کیفری، انتشارات شهردانش، تهران، چاپ هفتم.
- ۴- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا دوره کامل ۱۶ جلدی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران چاپ اول.
- ۵- داود، آذر، و حسین مسلمی(۱۳۹۳)شناخت تهدیدات فضای سایبر و پدافند آن، انتشارات دافوس آجا، تهران.
- ۶- رستمی، محمد علی،(۱۳۸۹)، نقش فضای مجازی و سایبر، انتشارات پرهیب، کرج.
- ۷- رضوی محمد، جرایم سایبری و نقش پلیس در پیشگیری از این جرایم و کشف آنها- فصلنامه دانش انتظامی-سال نهم -شماره یک.
- ۸- شیرزاد، کامران (۱۳۸۸)جرایم رایانه ای از دیدگاه حقوق جزای ایران و بین الملل، نشر بهینه فراگیر-تهران- چاپ اول.
- ۹- فیروز آبادی، سید ابولحسن،(۱۳۹۶)، فضای مجازی اجتماع و فرهنگ، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران
- ۱۰-فتحیان، محمد و حاتم مهدوی نور، (۱۳۹۳)مبانی و مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران
- ۱۱- کریمی، دکتر عباس، (۱۳۹۹)، ادله اثبات دعوا، انتشارات میزان، تهران، چاپ هفتم.
- ۱۲- کمال، حامدومحمد کمال(۱۳۹۵)، ناگفته های فضای مجازی، انتشارات سیمای فلک، اصفهان.

ب) مقالات

۱- حقیقی، لیلا، (۱۳۹۵) مروری بر جرایم سایبری (با تأکید بر قوانین مجازات رایانه ای)، دومین کنفرانس ملی راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران

ج) قوانین و مقررات

- ۱- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱
- ۲- قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۰۹
- ۵- آیین دادرسی کیفری با آخرین اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۴
- ۶- قانون آیین دادرسی نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳
- ۷- قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵
- ۸- قانون تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵
- ۹- قانون اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب ۱۳۳۹/۰۲/۱۲
- ۱۰- قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ و اصلاحات و الحاقات مصوب ۱۳۷۹/۰۱/۳۰